

Вікторія ЗІНЧЕНКО,
orcid.org/0000-0003-3080-4272
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету внутрішніх справ
(Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна) vicik-210898@ukr.net

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Метою написання статті є дослідження поняття авторського права, його ролі, функцій в об'єктах інтелектуальної власності за сучасних умов, а також обґрунтування поглядів і теоретичних підходів, які б могли покращити ситуацію. Розроблено визначення практичних аспектів щодо їх реалізації та запобігання порушень. Проведено порівняння регулювання авторського права в Україні та на прикладі провідних країн світу на основі законодавчих баз, а також накладання матеріальних санкцій (пені) за порушення авторства об'єкта авторського права.

Вирішення поставлених завдань здійснювалось за допомогою використання таких методів, як аналіз та узагальнення наукової, науково-популярної літератури щодо визначення авторства, дослідження наявних методів, аналіз важелів регулювання на законодавчому рівні, а також можливих шляхів розв'язання цієї проблеми. Проводився ретельний збір інформації та емпіричної складової цієї теми у вітчизняній та світовій практиці.

Для регулювання ситуації із авторством у науково-дослідних роботах варто ретельно перевіряти унікальність робіт, патентувати та ліцензувати вироби. Крім того, варто вдосконалювати законодавчу базу задля попередження та уникнення незаконного авторства, а також переглянути чинні законодавчі акти, що регулюють авторство. На прикладі ситуації провідних країн Європейського Союзу з авторським правом привернута особлива увага стягненню пені за порушення авторства в будь-якому своєму прояві.

Авторське право має свою законодавчу автономію на державному рівні та є окремим правовим інститутом. Захист авторських прав впливає не лише на майнові втрати конкретних суб'єктів права інтелектуальної власності, а й на економічний, духовний та інтелектуальний розвиток країни в цілому. Авторське право забезпечує умови для творчої діяльності, закріплює за автором права, захищає інтереси автора, оскільки інформація стає товаром. У такій ситуації проблема охорони авторського права є важливим елементом законодавчих рамок, які забезпечують правовий захист та підтримку конкурентоспроможності на ринку масової інформації.

Ключові слова: авторське право, методи впровадження авторського права, функції авторського права, причини порушення авторських прав, автономія авторського права.

Viktoriia ZINCHENKO,
orcid.org/0000-0003-3080-4272
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Social Sciences and Humanities
Donetsk State University of Internal Affairs Years of Education
(Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine) vicik-210898@ukr.net

COPYRIGHT OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS

The objective of the article is to study the concept of copyright, its role, functions in intellectual property in modern conditions, as well as substantiation of views and theoretical approaches that could improve the situation, determine the practical aspects of their implementation. The definition of practical aspects of their implementation and prevention of violations has been developed. Comparison of copyright regulation in Ukraine and on the example of the leading countries of the world based on legal bases, as well as the imposition of material sanctions (fines) for infringement of the authorship of the object of copyright.

The tasks were solved by using such methods as analysis and generalization of scientific, popular science literature, to determine the authorship, study of existing methods, analysis of regulatory levers at the legislative level, as well as possible ways to solve this problem. A careful collection of information and the empirical component of this topic in domestic and international practice was selected.

In order to regulate the situation with authorship in research works, it is necessary to carefully check the uniqueness of works, patent and license products. In addition, the legal framework should be improved to prevent and avoid illegal authorship, as well as to review existing legislation governing authorship. On the example of the situation of the leading countries of the European Union with copyright, special attention is paid to the imposition of fines for infringement of authorship in any of its manifestations.

Copyright has its own legislative autonomy at the state level and is a separate legal institution. Copyright protection affects not only the property losses of specific subjects of intellectual property rights, but also the economic, spiritual and intellectual development of the country as a whole. Copyright provides conditions for creative activity, secures the author of the law, protects the interests of the author, as information becomes a commodity. In such a situation, the problem of copyright protection is an important element of the legal framework that provides legal protection and support for competitiveness in the media market. Key words: copyright, methods of copyright enforcement, functions of copyright, causes of copyright infringement, copyright autonomy.

Key words: *copyright, methods of copyright enforcement, functions of copyright, causes of copyright infringement, copyright autonomy.*

Постановка проблеми. Нині питання плагіату гостро стоїть як в Україні, так і в країнах СНД. Захист авторських прав є важливим компонентом правової охорони інтелектуальної власності в Україні та за кордоном. Різні види порушення авторських прав призводять не тільки до майнових втрат конкретних суб'єктів права інтелектуальної власності, а й впливають на економічний, духовний, інтелектуальний розвиток країни в цілому.

У глобальному сенсі недотримання авторського права завдає великих економічних втрат у бюджетах України та інших зарубіжних країн. Враховуючи прагнення України потрапити до Європейського Союзу, питання авторського права та плагіату є надзвичайно важливим та актуальним.

З кожним роком дослідження авторського права стає все більш актуальним, адже зі стрімкою діджиталізацією світу та розвитком науково-технічного прогресу фіксується все більший відсоток шахрайств, пов'язаних із незаконним присвоєнням авторських прав.

Проблема авторського права формується вже на державному рівні, тому потребує детального дослідження та визначення можливих шляхів подолання.

Аналіз досліджень і публікацій. Значна кількість робіт присвячена вивченню авторського права, методам виявлення та шляхам розв'язку проблеми плагіату науково-дослідній діяльності. Ще за часів СРСР і з часу набуття незалежності в Україні питанням авторського права активно займалися такі вчені, як Гаврилов Е. П., Богуславський М. М., Торчатюк В. І., Ковалів М. Н., Дозорцев В. А.

Невирішені раніше проблеми. Недосконалість законодавчої бази як України, так і світу в цілому часто розглядається, однак за сучасних умов існує зовсім невелика кількість досліджень, які б комплексно охопили питання авторського права, його ролі та методів впровадження.

Метою написання статті є дослідження авторського права й об'єктів інтелектуальної власності, методи впровадження та реалізації авторського права у творах, характеристика й практичне застосування, що перевіряють вміст плагіату в науковому тексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання інтелектуальної власності й авторського права набуло особливо гострого значення. Вчені, політики, викладачі й студенти досить активно дискутують із цього приводу.

Сам термін «авторське право» зводиться до поняття інституту цивільного права, який регулює правовідносини, пов'язані з використанням результатів наукової чи творчої роботи виробів мистецтва, науки, літератури.

Інтелектуальна власність – це права, які може отримати особа на використання результатів розумової діяльності в різних сферах (науковій, творчій, художній, виробничій).

Законодавство не вимагає маркувати роботи повідомленням про авторські права.

Правовласники можуть використовувати повідомлення про авторські права, щоб інформувати громадськість про назву. Повідомлення про авторські права складається з латинської літери «С» в колі (©), імені правовласника й року першої публікації.

Повідомлення про авторські права має бути представлено на оригінальному примірнику твору та в кожній його копії. Аналізуючи результати сучасних досліджень, можна зробити висновки, що порушення авторства – це сукупність дій, націлених на незаконне використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Авторське право виконує певну мету та відповідає певним функціям, а саме:

- регулятивна функція: регулює відносини, пов'язані з розробкою та використанням творів науки, літератури й мистецтва, насамперед у збалансованому стані інтересів авторів та суспільства;
- охоронна функція: оберігає суб'єктивні немайнові та майнові права автора від посягань усіх інших учасників, а також забезпечує примусовий захист при їх порушенні;
- превентивна, або виховна, попереджувально-виховна функція: стимулювання до позитивних відносин та недопущення виникнення негативних відносин, які могли б скластися між учасниками та які б призводили до порушення авторства об'єктів інтелектуальної власності (Великий тлумачний словник української мови, 2005).

Варто зазначити, що порушення авторських прав – це: 1) порушення особистих немайнових прав; 2) будь-яке несанкціоноване використання твору, захищеного авторським правом, за межами обмежень, передбачених статтями 21-25 Закону, а саме: піратство (наприклад, незаконна публікація, відтворення або розповсюдження твору, захищеного авторським правом);

плагіат (незаконне привласнення шляхом затвердження авторства твору, написаного іншим автором); умисний обхід засобів технічного захисту, призначених для захисту авторських прав; фальсифікація або внесення суттєвих змін в інформацію про управління авторськими або суміжними правами.

Класифікація об'єктів авторського права в графічній формі предствлена на рис. 1.

Відповідно до Закону, авторського права не потребують наступні вироби:

- 1) новини (інформація для преси в поточному періоді);
- 2) фольклор;
- 3) офіційні документи (законодавчі, політичні адміністративні) та їх офіційні переклади;
- 4) банкноти;
- 5) державна та місцева символіка, герби;
- 6) телефонні довідники, а також аналогічні бази даних.

Із розвитком писемності, грамотності, з появою різних творів мистецтва й науки люди почали

замислюватися над поняттям і необхідністю створення певних авторських прав на той чи інший твір. Зі свого боку, влада почала на законодавчому рівні регулювати та перешкоджати незаконному розповсюдженню, копіюванню та іншим видам плагіату власників творів.

Аналіз законодавчих актів Євросоюзу свідчить про те, що в ЄС встановлений доволі жорсткий режим регулювання авторства. Крім того, фактично вся законодавча база передбачає накладання штрафів на особу-порушника у вигляді санкцій. У країнах Європи та Америки це питання має широкий відголос і регулюється згідно з усіма вимогами та законами. Так, наприклад, у Німеччині та Швеції штраф за порушення авторства сягає від 50 євро до 2987 євро в залежності від виду витвору та ступеню вченості правопорушника, що регулює в Німеччині закон про авторське право – Gesetz ueber Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz – UrhG).

Україна, в свою чергу, також не стоїть на місці та, беручи приклад європейських країн, покращує законодавчу базу в галузі інтелектуальної власності й авторського права. Після проголошення Україною незалежності та прийняттям Цивільного кодексу України зросла потреба в покращенні важелів регулювання авторського права. Санкції в Україні за статтею 176 варіюються від штрафу в 115 євро до тюремного ув'язнення на термін до шести років. Офіційний збір за реєстра-

Рис. 1. Об'єкти авторського права

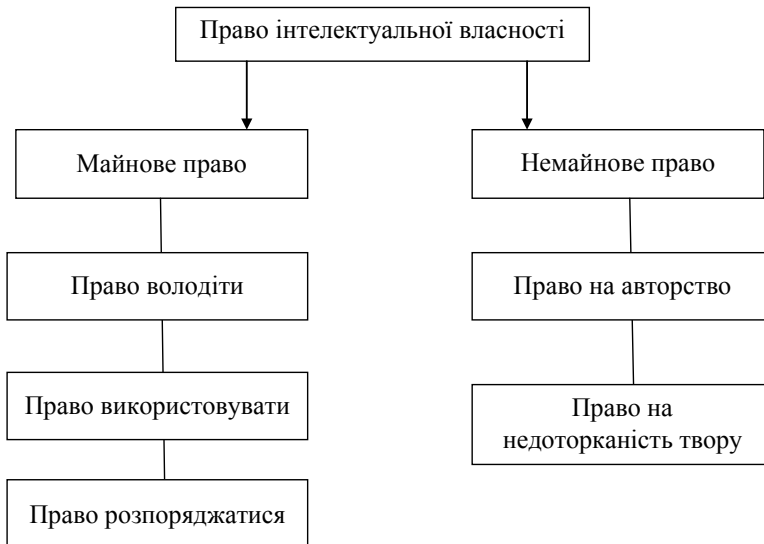

Рис. 2. Розподіл прав інтелектуальної власності

цію авторських прав в Україні становить близько 3 євро для фізичних осіб і близько 7 євро для юридичних осіб.

Загалом у світі склалися дві правові моделі щодо авторського права інтелектуальної власності. Головна розбіжність концепцій у загальному праві за англо-сакської моделі та цивільного права за класичною європейською моделлю є те, що, країни, які належать до країн загального права, розглядають авторське право як форму власності, яка може бути створена автором і використовуватися надалі як комерційний спосіб, як і будь-яка інша форма власності. У країнах цивільного права, до яких входить більшість країн Європи, авторське право розглядається з позиції «власності», але зберігає індивідуальний вимір автора (Кримінальний кодекс України, 2001).

У науковій літературі широкого розголосу набула класифікація прав інтелектуальної власності на майнове та немайнове право. Детальна схема розподілу прав інтелектуальної власності представлена на рис. 2.

Варто зазначити, що найважливішим та найефективнішим важелем управління, що регулює питання авторського права, є суд. Найближчого часу очікується внесення істотних змін в українське законодавство про авторське право та його законне регулювання з метою доведення відповідності із законодавчою базою ЄС.

Авторське право діє протягом усього життя автора та 70 років після його смерті, проте в Законі є деякі специфічні варіації, а саме:

Для творів, опублікованих під псевдонімом або анонімно, строк дії авторського права закінчується через 70 років після публікації цього твору.

Авторське право на твори в співавторстві залишається діючим протягом усього життя співавторів і протягом 70 років після смерті останнього співавтора, що вижив.

Якщо твір публікується окремими частинами, а не цілком, період авторського права застосовується окремо до кожної опублікованої частини твору за її публікації.

Термін захисту авторських прав на твори посмертно реабілітованих авторів залишається діючим протягом 70 років після їх реабілітації (тобто виправдання від репресій або судового переслідування, які мали місце в період, коли Україна була частиною колишнього Радянського Союзу, через відсутність

належної причини або доказу провини).

Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті авторів, залишається діючим протягом 70 років після дати публікації (Про авторське право і суміжні права, 1993).

Правова охорона набуває чинності лише тоді, коли ці ідеї реалізуються на матеріальному носії. З об'єктивної точки зору авторське право – це сукупність цивільно-правових норм, які регулюють відносини, що виникають при створенні та використанні творів мистецтва, науки та літератури, а з суб'єктивної – особисті немайнові та майнові права, що виникають у зв'язку зі створенням творів науки, літератури та мистецтва особами, яким вони належать та охороняються законом (Зінченко, 2020: 81).

Отже, зміна функцій життєвого устрою, знань і культури призвела до різкого збільшення об'ємів використання результатів інтелектуальної діяльності. Інформація здобула економічну цінність, що є головним компонентом засобів масової інформації. Особливо гостро постало питання правомірності.

Висновки. Авторське право має свою законодавчу автономію на державному рівні та є окремим правовим інститутом. Захист авторських прав впливає не лише на майнові втрати конкретних суб'єктів права інтелектуальної власності, а й на економічний, духовний, інтелектуальний розвиток країни в цілому. Авторське право забезпечує умови для творчої діяльності, закріплює за автором права, захищає інтереси автора, оскільки інформація стає товаром. У такій ситуації проблема охорони авторського права є важливим елементом законодавчих рамок, які забезпечують правовий захист та підтримку конкурентоспроможності на ринку масової інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL : <https://archive.org/details/velykyslovnyk/page/n287/mode/2up>
2. Зінченко В. М., Безпалько К. М. Суть авторського права: ключові поняття та основні положення. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. № 1(20). С. 76–83. URL : <http://intelekt.studioweb.com.ua/index.php/intelekt/article/view/55/26>
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 21.06.2021).
4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.93 р. N 3793-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 21.06.2021).
5. Довгий С. О., Жаров В. О., Зайчук В. О. *Охорона інтелектуальної власності в Україні : теоретико-прикладне дослідження* : монографія. Харків : Форум, 2002. 319 с.
6. Бондаренко С. В. Авторське право і суміжні права : навч. посіб. К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с. URL : <https://www.twirpx.com/file/1110555/>

REFERENCES

1. Velykyi tumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the Ukrainian language] (z dod. i dopov.) / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. – K.; Irpin : VTF «Perun», 2005. 1728 p. URL : <https://archive.org/details/velykyslovnyk/page/n287/mode/2up> [in Ukrainian].
2. Zinchenko V. M., Bezpalko K. M. Sut avtorskoho prava: kliuchovi poniattia ta osnovni polozhennia. [The essence of copyright: key concepts and basic provisions] *Intelekt. Osobystist. Tsyvilizatsiia. Kryvyi Rih* : DonNUET, 2020. № 1(20). pp. 76–83 [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy [Criminal codex of Ukraine : Law of Ukraine] vid 05.04.2001 r. № 2341-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25–26. St. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 21.06.2021) [in Ukrainian].
4. Pro avtorske pravo i sumizhni prava : Zakon Ukrainy [On copyright and related rights: Law of Ukraine] vid 23.12.93 r. N 3793-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 13. St. 64. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (data zvernennia: 21.06.2021) [in Ukrainian].
5. Dovhyi S. O., Zharov V. O., Zaichuk V. O. Okhorona intelektualnoi vlasnosti v Ukraini : teoretyko-prykladne doslidzhennia [Protection of intellectual property in Ukraine : theoretical and applied research] : monohrafiia. Kharkiv : Forum, 2002. 319 p. [in Ukrainian].
6. Bondarenko S. V. Avtorske pravo i sumizhni prava [Copyright and related rights] : navch. posib. K.: In-t intel. vlasn. i prava, 2008. 288 p. URL : <https://www.twirpx.com/file/1110555/> [in Ukrainian].